

РЕЦЕНЗІЇ

УДК 81'27'373

КОНТРАСТИВНА ЛЕКСИКОЛОГІЯ ДЛЯ ПЕРЕКЛАДАЧІВ (РУСИСТІВ ТА УКРАЇНІСТІВ)

Оксана ГУМЕННА

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра слов'янської філології,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000,
e-mail: oxana.humenna@gmail.com*

У рецензії проаналізовано навчальний посібник: *Kredátusová J., Opalková J. Kontrastívna lexikológia pre prekladateľov (rusistov a ukrajínistov) / Jarmila Kredátusová, Jarmila Opalková. – Prešov : Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2010. – 157 s.*

Ключові слова: рецензія, контрастивна лексикологія, навчальний посібник, Ярміла Кредатусова, Ярміла Опалкова.

Упродовж останніх десятиліть науковці все частіше зосереджують свою увагу на порівняльних дослідженнях у галузі мовознавства. Проте, незважаючи на динамічний розвиток компаративної лінгвістики, на сьогодні ще бракує фахових досліджень у цій галузі мовознавства.

Аналізований навчальний посібник викладачів Пряшівського університету Ярміли Кредатусової та Ярміли Опалкової “*Контрастивна лексикологія для перекладачів (русистів та українців)*” (Пряшів, 2010) (*Kredátusová J., Opalková J. Kontrastívna lexikológia pre prekladateľov (rusistov a ukrajínistov) / Jarmila Kredátusová, Jarmila Opalková. – Prešov : Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2010. – 157 s.*) виконаний у порівняльному аспекті на базі словацької, російської та української мов. Він призначений насамперед для студентів-філологів, майбутніх перекладачів із словацької та української / російської мов.

На наш погляд, робота вирізняється глибокою теоретично-прикладною базою, послідовністю викладу, продуманою систематизацією термінологічного апарату. Рецензоване дослідження виконане на належному науковому рівні, автори вільно оперують найновішими досягненнями в сучасній лінгвістиці, опосередкованим підтвердженням чого є наведений список літератури, який включає актуальні праці словацьких, українських і російських мовознавців та рекомендовані електронні джерела.

У першому розділі “*Слово та його семантична структура*” проаналізовано

загальні поняття мовознавства й лексикології, а саме: знак у системі мови, мова як система систем, граматичне та лексичне значення слова в мові, класифікація лексичних значень. У межах класифікації лексичних значень автори зупиняються не лише на прямому значенні слова, а й на вторинній номінації. Серед останньої в перекладознавчому аспекті проаналізовано метафору, метонімію, синекдоху тощо. У цьому розділі також розглядають лексичну семантику в порівняльному аспекті, наводять основні теорії та моделі перекладу.

Другий розділ *“Слово у зв’язку з іншими словами”* присвячено синтагматичним, епідигматичним та парадигматичним відношенням між лексичними одиницями. Послідовно проаналізовано полісемію, омонімію, міжмовну омонімію, паронімію, синонімію, антонімію, гіперонімію, гіпонімію, конверсію. Хочемо звернути увагу, що автори конкретних підрозділів наводять багато українських і російських прикладів та їх словацьких відповідників (правильних і неправильних), що, без сумніву, значно допоможе майбутнім перекладознавцям у їхній практичній діяльності.

У третьому розділі *“Слово як частина словникового складу”* знайшла висвітлення класифікація лексики з погляду стилістики, соціального і територіального вживання, активного й пасивного вжитку. Тут проаналізовано слова, що мають експресивне забарвлення (демінітиви, евфемізми, аугментативи, вульгаризми, пейоративні слова), літературні лексичні одиниці і такі, що стоять поза межами літературної норми (діалектизми, сленгові одиниці, жаргонізми). Серед стилістично маркованих лексичних одиниць автори звертають увагу на архаїзми й історизми, неологізми й розмовні слова. Усі групи лексики належним чином підтверджено прикладами. Окремо проаналізовано у цій частині праці професіоналізми (одиниці, що вживаються в усному мовленні на позначення об’єктів і процесів певного напрямку професійної діяльності) і терміни (т.зв. “офіційні” найменування понять певної галузі знань).

Четвертий розділ *“Розширення словникового складу”* розкриває проблематику словотворення у зіставному аспекті. Тут, покликаючись на дослідження відомих українських, російських мовознавців, автори аналізують різні способи словотвору, розглядають продуктивні й непродуктивні типи творення слів. У межах цього розділу дослідниці зупиняються на творенні слів шляхом метафоризації, метонімізації, розширення і звуження значення лексичної одиниці. Знайшов своє відображення тут і актуальний матеріал, присвячений запозиченням слів з інших мов.

П’ятий розділ *“Слово й фразема”* присвячено питанням фразеології. Вважаємо цей розділ особливо цікавим, бо у ньому представлено словацькі фразеологічні звороти, які мають різне джерело походження, та їхні відповідники у російській або українській мовах. А, як відомо, саме сталі звороти складають особливі труднощі при перекладі.

Останній, шостий, розділ рецензованої праці *“Слово і словник”* присвячено аналізу різних типів словників української та російської мов. Традиційно словники поділяють на енциклопедичні та лінгвістичні. Заслуговує на увагу те, що автори

описують тут найновіші російські й українські лексикографічні видання.

Як підсумок, хочемо зазначити, що рецензований посібник є першим зіставним дослідженням з лексикології, виконаним на базі словацької, української та російської мов. Його видання заповнює наявну лакуну у навчально-прикладній літературі, а його побудова відповідає сучасним підходам щодо структурування посібника з послідовним дотриманням головних методичних постулатів та принципам організації самостійної роботи студентів.

Вважаємо, що праця Я. Кредатусової та Я. Опалкової є актуальною, корисною і надзвичайно потрібною. Віримо, що вона допоможе студентам-славістам поглибити знання з перекладознавства, а викладачі-філологи зможуть скористатися нею при викладанні різних курсів і спецкурсів з лексикології та транслатології.

Стаття надійшла до редколегії 27.10.2011

Прийнята до друку 30.11.2011

CONTRASTIVE LEXICOLOGY FOR TRANSLATORS (RUSSIAN AND UKRAINIAN PHYLOLOGISTSS)

Oksana HUMENNA

*The Ivan Franko National University of Lviv,
The Department of Slavic philology,
Universitetska Str., 1, Lviv, Ukraine, 79000,
e-mail: oxana.humenna@gmail.com*

The review deals with the tutorial: *Kredátusová J., Opalková J. Kontrastívna lexikológia pre prekladateľov (rusistov a ukrajínistov) / Jarmila Kredátusová, Jarmila Opalková. – Prešov : Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2010. – 157 s.*

Key words: review, contrastive lexicology, tutorial, Jarmila Kredátusová, Jarmila Opalková.

КОНТРАСТИВНАЯ ЛЕКСИКОЛОГИЯ ДЛЯ ПЕРЕВОДЧИКОВ (РУСИСТОВ И УКРАИНИСТОВ)

Оксана ГУМЕННА

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
кафедра славянской филологии,
ул. Университетская, 1, Львов, Украина, 79000,
e-mail: oxana.humenna@gmail.com*

В рецензии проанализировано учебное пособие: *Kredátusová J., Opalková J. Kontrastívna lexikológia pre prekladateľov (rusistov a ukrajínistov) / Jarmila Kredátusová, Jarmila Opalková. – Prešov : Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2010. – 157 s.*

Ключевые слова: рецензия, контрастивная лексикология, учебное пособие, Ярмила Кредатусова, Ярмила Опалкова.